

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből, Kedden Julius 25 -dik napján, 1815 -dik esztendőben.

Spanyol Ország.

Spanyol Király Eő Felsege, egy a' múlt Május 29-dik napján kiadatott dekretom által, a' Spanyol koronához tartozó minden tartományokban a' *Jésus* nevét viselő egyházi Rendet visszaállította. Azon dekrétomnak foglalatra e' következő:

„Azon időtől fogva, hogy én az Istennek erántam, és az en leghüségesebb, 's legkedvesebb jobbágyaim eránt való különös, és megmerhetetlen könyörületessége által, az én őseimnek ditsőséges Királyiszékébe ismét visszahelyheztettem; a' tartományokból, városokból, községekből és várakból, az Ersekektől, Püspököktől, 's más papi és világi személyektől, (kik a' magok fedhetetlenségeknél, hazaszeretőségeknél, és az én jobbágyaimnak e' földi örökké való boldogságokon való egyenes szívü részvételeknél legmegkülönböztetebb és legnyilvánosabb bizonyágjeleit adták) sokféle, szakadatlan előadások terjesztettek előmbe, a' mellyek által én igen buzgóan megkéréttém, hogy a' *Jésus* társaságát az én minden Státusaimban visszaállítani méltóztassam, egyszersmind minden hasznok is előmbe adattak, a' mellyek abból az én alattvalóimra háramlanának, és arra is ösztönöztém, hogy azon példákat, a' mellyeket más Európai Monarkák a' magok Státusaikban tettek, és azt a' leg-

betsesebbet is kövessem, mellyet maga Pápa Eő Szentsége is adott, a' midőn éppen nem késedelmezett volna, *XIV. Kelemen* Pápaúak, 1773-ik esztendőben, Julius 21-ik napján kiadott Brevéjét, melly által a' *Jésus* Társaságának regulás rendje eltöröltetett vala, azon nevezetes, a' mult esztendőben Augustus 7-ik napján kiadatott: *Sollicitudo omnium ecclesiarum* nevet viselő rendelése által eltörölni.“

„Ezen sürgető kérések és ösztönözések nekem azt az alkalmatosságot nyujtották, hogy azon gonosz vádolásoknak nekem tudva volt hamisságokról tökéletesen meggyőződhessem, mellyekkel azt társaságot érdeklették vala az ő vetelkedő társai és ellenzégek, avagy inkább a' Krisztus vallásának ellenségei, ezen vallásnak t. i. a' mellynek törvénye az én monarchiámnak, és a' melly olly nagy hathatósággal és állandósággal az én ditsőséges őseim oltalmaztanak, hogy ők azon minden hatalmasságoktól megismértetett, külömböztető *Katolikus* nevet nyerték, mellyetnek, Isten segedelmével, illendő megtartására én is erőssen vagyok elhatározva.

„Ilyen módon én azoknak a' vádolásoknak már fellyebbirt hamis voltokról meg is győződtem és megismértém, hogy egyedül a' Vallásnak és a' trónusoknak igaz ellenségei voltanak légyen azok, a' kik szüntelen azon iparkodtak, hogy rágalmaszások,

fortélyok és ravaszságok által a' Jésus Társaságának jó híret 's nevét megmotskolhas-
sák, és annak ártatlan tagjait elszéllyeszt-
hessék és üldözhessek. Ezt tanította a' ta-
pasztalás; mert mihelyt a' Jésus Társasága
az istentelenségnek győzedelme által meg-
bukttattott, láttuk, hogy ugyan azon mó-
don, és azon ösztönözésből, a' mult sze-
rentsétlen időkben felforgattattak a' trónu-
sok. Mind ezek meg nem történhetek vol-
na, ha a' Jésus Társasága, mint meggyőzhe-
tetlen védelme a' Kristus Sz. Vallásának fenn-
álhatott volna, mellynek állításai, regulái,
tanúságai egyedül olly jó alattvalókat for-
málhatnak, a' millyeneknek az én jobbá-
gyaim, az egész Világnak tsudálkozásáról,
az én távollétemben is magokat mutatták."

„Magok a' Jésus Társaságának ellensé-
gei is, a' kik az ellen való legnagyobb
szemtelenkedéssel, és isten káromló be-
széllésekkel azok szent Szerzőjét, belső in-
tézetét, és politikai befolyását megmotskol-
ták vala, kéntelenek voltak az ő rövid idő
alatt szerzett híres nevét, az ő belső fogla-
latosságainak tsudálkozásra méltó böltses-
ségét, azon számtalan hasznokat, mellye-
ket az ő reá bizott ifjuságnak neveltetése
nyert, és azon nagy búzgóságot, mellyet
az ő tagjai a' régi literaturának virágoztató-
sára fordították, kivallani és megesmérni,
hogy ők a' szép tudományoknak előmene-
telesítettésekben hasznosan fáradoztanak,
és minden féle tudományokban jeles tani-
tókat formáltak, ugy annyira, hogy ez
a' Társaság valóban ditsekedhetik, hogy ő
magánosan több jó Könyvszerzőket, mint
a' szerzetes rendek mintegyütt vétetve, elő-
mutathat."

„Nem különben az is bisonyos, hogy
cz uj világban ezen társaságnak fogják a'
magok elmebeli talentomaikat, az emberi
remzetnek jóltévő hasznára ditsősségesen
fordították légyen; hogy azon gonosz tse-
lekedeteket, a' mellyek ő róliok költettet-
tek, tsak keveseknek lehetett tulajdonita-
ni, hogy a' Jesuitáknak nagyobb része a'

tudományoknak, a' Vallás titkaiban fogla-
latoskodtak, és hogy ő nékiek olly életre-
guláik voltak, a' mellyek az embert bün-
től megtartóztatják, és erköltsiségre vezetik."

„Mind ezek mellett, minekntánna az
én Felséges Nagy Atyám azon igasságos és
fontos indító okokat magánál megtartotta
volna, a' mellyek által ő, a' maga királyi
gondolkodása módja ellen is, azon rende-
lésnek kiadattatására, mellynél fogva min-
den Jesuiták a' Spanyol Státusokból szám-
kivetettek vala, és azon további rendelé-
seknek megtétettetésekre is, a' mellyek az
1767-ik esztendőben, Aprilis 2-ik napján
szerzett *Sanctio pragmaticában* foglaltat-
nak, a' maga tulajdon kinyilatkoztatása sze-
rint, kényszerített volt, és mivel én az
ő istenfélő, és az ő uralkodói felséges és
nehéz mesterségben való tapasztalásáról meg-
győződve vagyok, nem különben hogy
ezen dolgot az ő tulajdonságai valamint az
ő mivolta és következései szerint is az én
Tanátsomban megvizsgáltattam volna a' vé-
gett, hogy annak itélettétele után magam-
mat bátran elhatározhasam, azért is, az
én parantsolatimnak megküldése mellett,
azon előmbeterjesztett kérelmes előadások
közül egynéhányat ő vele közlöttem, és
nem kételkedek benne, hogy az én parau-
tsolatimnál fogva azt fogja nekem az én
Tanátsom javasolni, a' mi az én kir. sze-
mélyemnek, a' Státusnak, és az én alatt-
valóimnak mindidei mind örökké való hasz-
nokra, 's boldogságokra leginkább szolgál-
ni fog. Minthogy pedig éppen nem velhe-
tem azt, hogy az én tanátsom azon szüksé-
get, és közönséges hasznót, a' melly a'
Jésus Társaságának helyreállittatásából szük-
ségképpen származik, nem láthatná által,
és minthogy én az iránt előmbe terjesztett
únszolásokat szívemre kötöttem, azért azt
a' parantsolatot kiadni meghatároztam, hogy
mostantól fogva a' Jésus Társaságának Rend-
je mind azokon a' helyeken állittasson visz-
sza, a' melly helyekben az eddig kívánta-
tott, minden az 1767. 2-ik Aprilisi prag-

matica Sanctióra, avagy más törvényekre s' királyi, azon dologban kiadatott parancsolatokra való tekintet nélkül, a' mellyek ezennel eltöröltetnek, 's egész erejeket elvesztik, melly arra szükséges, hogy azon collegiumok, hospitiumok, professionalis, és noviciatusi házak, residenciák, missiönátusok, a' mellyek azokon a' helyeken, a' hol a' Jesuitáknak visszaállittatások kívántatott, ezelőtt állottanak vala, késedelem nélkül helyreállittathassanak, mind ezek ugyan az alatt a' feltétel alatt, hogy mindazok a' házak, a' mellyeket ezen Rend az én Státusaimban birt vala, mindenütt állittassanak helyre, és hogy valamint azok a' házak, a' mellyek ezen Dekretomnak ereje szerint fognak helyre állittatni, ugy azok is, a' mellyek az én Tanátsom javallásának következtében is előbbi állapotjukba helyhezttetnek, azon törvényeknek és rendeléseknek legyenek alája vettelve, a' mellyeket én az én Tanátsom jóvállásának foglalata szerint a' monarchiának nagyobb ditsőségére, és javára, és a' Jésus Társaságának hasznosabb vezéreltetésére, kiadni jónak találni fogok, a' végett, hogy azon védelmet, a' mellyet minden Státusaimban lévő szerzetes Rendeknek megadni tartozok, hathatóssá tehessem. Ezen rendelkezésemet annak bétöltése végett, mind azokkal, a' kiket illet, fogjátok közölni. *Költ az én királyi palotámban, Majus 29-ik napján, 1815. (Aláírás) Én, a' király — Don Tommaso Moyano.*

Jegyzés. A' Jesuiták avagy Jésus Rendjén lévő szerzetesek, a' kiket a' Tridentinumi Zsinat regularis Clericusoknak nevez, 1534-ik esztendőben állitattak fel *Loyola Ignác* által, a' ki egynéhány esztendőig katona volt, hanem 1534-ikben a' hadi szolgálatot elhagyván a' papi rendbe állott. *III. Pál* Pápa 1540-ik esztendőben az ő általa felállított egyházi rendet nem csak helyben hagyta, hanem sok privilegiumokkal is megajándékozta. A' szokott fogadásokon

kivül, magát arra is kötelezte ez a' Rend, hogy igyekezni fog a' nemkatolikusokat megtéríteni, és missiókba menni. Eleitől fogva sokat tzivódtak a' több papi rendekkel, kiváltképpen a' *Sz. Domonkos* szerzetén lévőekkel a' *Chinai* pogánynemzetek megtérítések miatt. Ugyan ezen tekintetből kéntelenek voltak 1759-ik esztendőben Angliából és *Portugalliá* hól kimenni. Hasonló szerentsé lenség érdeklerte őket, *Portugalliában*, *Frantzia* országban, 's végtére egész *Német* országban is; 1767-ik esztendőben *Európában* a' *Spanyolországi* Státusokban, sőt végtére *Amerikában* is. A' melly Státusokból kihajtottak, azokban lévő birtokaik is confiscáltattak.

Mivel a' legtudósabb ifjakat szokták a' magok Rendjébe felvenni, a' tanuló ifjuság oktatásokra is igen alkalmasok voltak, 's az ő oskoláikból a' legtudósabb ifjak származtak a' politika dolgoknak folytatására is. Végtére *XIV-dik Kelemen* Pápanak uralkodása alatt a' *Bourboniai* házból származott uralkodó Fejedelmeknek süsgetésekre ez a' masként sok részben hasznos papi Rend 1773-ik esztendőben eltöröltetett. Az az uralkodó ház, a' melly akkor annak eltöröltetését leginkább sürgette, most az a' ház fogadta bé a' maga Státusába. A' *Betsi Congressusban* is sürgette ez a' Rend a' maga visszaállittatását; de mivel az a' Congressus félbe szakadt, minemü választ vett legyen, nem tudjuk.

Frantzia Ország.

A' *Párisi capitulatio*, avagy katonaegyezésnek megkésztülése előtt, 's annak utánna is következett történetekről, a' mellyeknél fogva 18-ik *Lajos* király uralkodása minden tsendességben ismét helyreállitott, darabonként kijött tudósítások közül e' következők emlékezetre méltók: *Julius* 1-ső napján, a' hadi Minister Marsal

Davoust, *Lord Wellington*hoz írott levelében, ettől fegyverszünetet annál fogva kívánt, hogy a' háborúnak, a' mellyet a' szövetségesek Fr. Ország ellen viselnek, okai a' *Napoleon* Császár lemondása után már többé lenni megszűntek. — *Lord Wellington* a' következtet napon azt a' feleletet adta, hogy minekelőtte ő a' fegyverszünet eránt alkudozhatna, szükség legyen erősebb fundamentumokat projectálni, és azon állást is kijegyezni, a' mellybe a' Fr. armáda magát helyheztesse. Szóval pedig a' *de la Tour Maubourg* urhoz ezeket mondotta: „Mindeneknek előtte szükséges, hogy a' *Bonaparte* elutazása megbizonyosodjon, mivelhogy a' Főhadiszállásban mind addig azt hiszik, hogy ő a' Fr. armádát vezérli.“ Azonközben mind tovább tovább tartott a' bizontalankodás. A' Fr. armádák e' f. h. 2-ik napjától fogvást a' *Montrougei* síkmezőn állottanak vala. A' *Vandamme* és *Gerard* Generalisok korpusai is ott tábo-roztak. A' *Boulognei* erdőt foglalva tartotta a' Fr. lovasság. A' szövetséges armádák a' dombok mentében, a' Frantziák síkon állottanak. A' *Chailloni* halmok, a' honnan mind a' két táborhelyre jól lehetett látni, nézőkkel bélepve valának. A' szövetségesek által elfoglalt falukon lobogott a' fehér zászló.

Egész Julius 3-ikáig, mind illy bizonytalanságban maradott. Az armádák szem közt állottak egymással; a' Fr. Lovasság a' *Seine* vize mentébe előfelé nyomult az ellenség felé. Ha ebben a' szempillantásban a' megütközésre, jel adatott volna, végső veszedelembé ejtette volna ez Páris városát; de ez szerentsénkre még is meg nem történt; azon egész napon jártak egy főkvártélyból a' másikba a' Frantzia és ellenséges Generalisok, 's mind két felől való szélső vigyázók egymással ittanak. A' meg-egyezésnek reménysége mind inkább inkább nevedett. Az is közértésre esett, hogy olly parantsolat adatott legyen ki, melly szerint minden még Frantzia Ország-

ban lévő, 's *Napoleon* által megtartóztatott Anglusok szabad lábra állittassanak. Dél-utáni három óra tájban az a' hír futott el, hogy több Marsalok praelimináris projektumokat már meg tettek legyen. Ezeket *Lord Wellington* a' maga hadi sorai közt végig vezettette, és megmutatta nekik azokat az irásokat, a' mellyekben azon seregeknek száma foglaltatott, a' mellyek naponként segítettésére érkezni fognak. Ezek után haditanás tartatott, mellyben a' leg-tapasztaltabb hadi Vezérjeink lehetetlenségnek megmutatták lenni, hogy *Páris* védelmeztethessék. Még is mindazáltal a' katoná egyezésnek, avagy *Páris* városa feltételek alatt való feladásának végbe hajtása még sokáig halasztódott. Végtere azt végzette a' Kormányzék, hogy *Bondi*, *Guillemint*, és *Bignon* urak, a' végett elküldtessenek, a' 3-ik és 4-ik Julius közt való éjtzakán mind tsendesen állott; a' nép mind a' két armádabéli örállók tüzeinek nézegetésében, foglalatoskodott, a' Kormányzék pedig az alkudozásoknak szerentsés végbevittetésén munkálódott; a' kúrirok ide 's tova ben jártak; a' kommissio szakakatlan ülés, a' Ministerek is gyűlésben voltak, 's éjfélt után két órakor az egyezés aláíratatása értésünkre esett 's a' többi.

A' mult holnapnak 25-ikén, *Bonaparte* a' Páris körül lévő Frantzia armádához e' következő hirdetményt küldötte *Malmaisonból*:

„*Napoleon* a' Páris körfalai alatt levő derék armádához:“

„Katonák! A' midőn én azon szükségnek, melly engem' a' derék armádától eltávoztat, engedek, egyszersmind viszem azt a' szerentsés bizonyosságot magammal, hogy ő azon helyes szolgálattétele által, a' mellyet a' haza vár 's kíván ő tőlle, azon ditséretre méltónak fogja magát mutatni, a' mellyet magok az ellenségeink se tagadhattak meg.

„*Katonák!* Én bár távollétemben is fogom a' ti lépéseiteket követni. Én minden korpusaitokat ésmérem, és egyike sem fog az ellenség ellen valamely nevezetes lépést tenni a' nélkül, hogy én azon vitézséget, mellyet kimutatott, nékie ne tulajdonítsam. *Mi megrágalmaztattunk;* ti és én. A' rosz gondolkozású emberek, kik a' mi igyekezetünket nem tudták megbetsülni, a' ti hozzám való hajlandóságotokat úgy nézték mint olly búzgóságot, mellynek tzielja en egyedül volnék. Bár a' ti győzedelmeitek tanítsák meg őket, hogy ti mindeneknek előtte a' hazának szolgáltatok, a' midőn ti nekem engedelmesskedtek, és hogy én, ha valamely részben én hozzám hajlandók voltatok, azt az én *Frantzia* országhoz, ugymint minnyájunk közönséges anyához való tüzes szeretetemnek köszönöm.“

„*Katonák!* Még csak egynéhány erőlködések lesznek szükségesek, és *azon egész szövetség* eloszlik! *Napoleon* fog titeket azon tsapásoknál fogva, a' mellyeket tesztek, megesmérni. Szabadítsátok meg a' *Frantziák* ditsőségeket és függetlenségeket. Mind végig maradjatok olyanok, a' millyeneknek én 20 esztendőktől fogva titeket lenni ismérlek, 's úgy meggyőzhetetlenek lesztek.“

Első Napoleon.

18-ik *Lajos* Fr. Királynak *Párisba* lett bemeneteléről a' *Moniteurnek* 9-ik Juliusi darabjában ezeket olvassuk: „Tegnap, ugymond, délutánn 3 órakor tartotta a' király a' maga fővárosába való bemenetelét. Azon nap délutánn 2 órakor indúltki *St. Denisből*, Eő Felségének számos fegyveres tsapatok mentek eleibe, és a' hol a' hiv tselédekhez kaptolták magokat, a' kik az Eő Felsége udvari tselédjeihez tartoztak, egyéberánt semmi ezeremonia nem tétetett. Ezt a' familia innepét a' közönséges szeretet, és a' közönséges örvendezés, nagyon megékesítették. A' király kotsija előtt és utánna, az Eő Felsége testörzői marsiroz-

tak, hintaja mellett sok Marsallok, Generalisok, és Stabalis tisztok voltak. A' kotsi az öröm poharától megrészegeedett, sokaság közt lassanlassan ment. Mindennek süvege mellett fejer kokárda avagy bokréta függött, és következő örvendetes szavak töltötték bé a' levegő eget: „*Vive le Roy*, az az, éljen a' király. A' *St. Denisi* magistratus fogadta el ő Felségét, a' Prefektus pedig Gróf *Chabrol* köszöntötte.

„Jul. 9-ikén Eő Felsége a' *Monsieur* (igy neveztetnek Fr. Országban a' Király után következő királyi hercegek) és a' *Berry* Herceggel, és a' Fr. Orzági Nagy-Elmosináriussal a' *Rheimsi* Érsekkel, számos Marsallokkal, Generalisokkal, és több hiv tselédekkel egyetemben a' *Párisi* Főtemplomba ment a' Sz. Misének hallgatására. Igen sok ember nézte ezt az egyházi pompát, mellyről semmi tudósítás ki nem adatott előre.“

„Minekutánna 18-ik *Lajos* király *St. Denisbe* megérkezett volna, a' kormány-széknek kommissiója a' maga Elölülője *Fouché* által bémentette, hogy szelleyeloslott, mind a' két kamara még akkor is gyűlést tartván következő hirdetményt adatottki: „*Elölülő Uram!* Mi mind ekkorig azt hittük, hogy a' szövetséges Fejedelmek azon Fejedelemtől, a' ki ennekutánna Fr. országon uralkodjon, egymásközt meg nem egyeztek. A' mi meghatalmazott követjeink is, a' kik azon Fejedelmeknek udvarokból visszatértek, hasonló tudósítást hoztak hozzánk.

„Azonközben a' szövetséges Fejedelmeknek Ministerjeik és Generalisaik abban a' Conferentziában avagy gyűlésben, mellyet a' kommissióknak előlülőjével tartottak vala, világosan kimondották, hogy azok a' Fejedelmek magokat arra kötelezték, hogy 18-ik *Lajos* t a' kir. székbe vissza helyheztetik, és hogy Eő Felsége ma este, vagy holnap reggel az Ország fővárosába bé fog jönni. A' külföldi hadiseregek a' *Tuilleriának* azt a' száláját, a' mellybe a' kormány-szék a' maga üléseit szokta tartani

elfoglalták. Ezenkörnyülállások közt egyéb hátra nints, hanem hogy hazánknak sok szerentsét kívánnunk, és mivel a' mi tanátskózásaink már most nem szabadosok, szélljeloszolhatunk. — Az Eszlingi Hertzeg (Marsall *Massena*) az iránt parantsolatot veit: hogy a' közönséges tsendesség, bátorság, es rend fenntartására gondot viseljenek. Szerentsém vagyon Praeses Uram, hogy az Ur eránt való tiszteletemet megujjitsam.“ A' kormányzék kommissiójának Elölülője. Aláirtak: *Otrantói Hg*; Gróf *Grenier*; *Quinette*; *Carnot*, *Caulincourt Vincenzai Hertzeg*.

Az ügy nevezett *le Messenger du soir* Párisi közönséges leveleknek e' f. h. 11-kén kiadott darabjában egy contribntio avagy adófizetés említetik, a' melly *Páris* városára vettetett vólua, egyszersmind az is mondatik az említett újságlevelekben, hogy, a' mint közönségesen beszéllek, a' melly várost vagy tartományt foglalt el valamellyik a' szövetséges armádák közöl, a' tulajdon maga számára veszi fel attól a' hadi contributiot. A' *Versailles* városa, fog, a' mint mondják, 2,500,000 frankot, 's a' körülötte fekvő vidék 4,00,000; a' *Senlisi* vidék szintúgy 4,00,00 hadi adóul fog fizetni. Nemellyek azt állatják, úgymond, az említett újságlevél, hogy *Párisban*, (a' melly városra, közönséges hírek szerint, 100 millió frank vettetett) és Departementekben is az egész hadiadót tsak azok kén- t lenek lesznek meg fizetni, a' kik a' *Bonaparte* tronusra való vissza helyheztetésére voksoitanak, és a' mellyeknek száma 1 millió 200,000 személyekből áll. Ha ez igaz vólua, úgymond azon újságlevél, úgy lehetne azt mondani, hogy a' szövetségesek tsak azért jöttek mihozzánk, hogy a' tör-

vényeket és az igasságot fenntartsák közöttünk, szinte úgy, valamint eljöttek, hogy a' politia rendtartást, és a' koronára való örökös jussokat helyre állithassák.“

Azt mondják, hogy e' h. 11-kén, *Bonaparte* familiájából három személy meg *Párisban* lett legyen, t. i. *Fesch* Cardinalis, *Bonapartenak* edesanyja, és a' volt *Hollandiai királynak* hitvese, *Hortensia*.

Saintesből e' h. 6-ikán írják, hogy ottan több kotsik keresztül utaztanak legyen, mellyek a' mint mondták, a' *Párisi* bankból, vagy pénzváltó házból való pénzel megvalának rakva, és a' nemzeti gárdistáktól megállittattak. A' legelsőben volt *Montholon* aszszonyág. Ez az aszszony 's az ő tselédjei kényszerítették megállani, a' többiekkel együtt. A' midőn passusleveleket tőlök kértek, ezek vonogatólódván, tzivodásra jutott a' dolog. Azonban egyik az utazók közül kívánt a' bíróval beszélteni. Abból végre kitettzett, hogy azonszemély *Bonaparte Jósef* vólt, a' ki *Niortból* odaérkezett, és *Rocheportba* a' maga testvérjéhez *Napoleonhoz* menni szándékozott.

Ugyan is ezen utolsó városba e' h. 7-ikén egy ifjú ember, a' ki *Napoleonnal* hajóra szállott, a' maga testvér nényéhez írott levelében (melly levelet ugyan azon *Messenger du soir* nevű újság adott ki) ezeket mondotta: „En tölem már többé levelet nem vehetsz. Fél óra mulva már útnak indulunk. Küldj nekem *New-Yorkba* Északi (Amerikába) annyi ajánló leveleket, a' mennyire szert tehetsz. Holnap virradóra már jó meszsze leszünk. Ennekutánna tsak *New-Yorkba* irj nekem.

Jul. 22-dik napján adtak 100 Forint Huszas pénzért 324 1/2 forintot Váltótzedulában. Egy Csász. aranyért 14 forintot 45 krt.

Honnyi Levelek, Tudósítások, és Egyebek.

Nro. 30.

A' Magyar Kurir 59 - dik darabjához.

Magyar Ország.

Debretzen, Junius 24-ik napján 1815. Sok példáit olvastuk már a' közönséges Ujságlevelekben, mennyi jeleit adták a' közelebb Bétsben öszvegyülekezett Felséges Fejedelmek annak, hogy Ők a' Tudományok, és szép mesterségek eránt különös figyelmetességgel viseltetnek. Szerentséseknek tartjuk magunkat, hogy e' nemes példák számát egy párral mi is szaporithatjuk, 's örömmel, 's háládatossággal teszszük közönségessé, a' Tudományoknak és Mesterségeknek ama Nagy Pártfogói, és Előmozdítóji közzül, Ő Felségek a' Pruszsus és Dánus Király, egy érdemes Magyar Tudóst is a' mi vidékünkrol, mind ketten első rangú arany érdem pénzel, 's tulajdon Felséges Kezek irásával megtisztelni kegyelmesen méltóztattak. Az a' mi érdemes Hazánkfia, kinek e' ritka szerentséje történt, hogy mint Magyar Tudós és Iró két idegen Felségtől, illy különös Betsületjegyet nyert, Kis Szántói Pethe Ferentz Ur; kinek érdemei a' Magyar Mezeigazdaság és Magyar Mathesis körül a' két Hazában eléggé esmeretesek: a' ki most is, bár az idők mostohaságának sok akadályai ellen kellek is küszködnie, a' Mezei gazdálkodásnak, 's Természeti Tudományoknak Hazánkban való előmozdítására Nemzeti Gazda név alatt járó nagy hasznú Ujság Levelein fáradhatatlan szorgalmatossággal munkálódik.

Örökös buzgó hálá az említett Felséges Fejedelmeknek az egész Magyar Nemzettől, hogy a' mi Nemzeti Litteraturánkra is figyelmetességeket kiterjeszteni méltóztattak; Felőle értekeztek, 's néhány nevezte-

tesebb Magyar könyveket, azok közt említett Tudós Hazánkfiának munkáit is, Könyvtárjaik számára megszerezni parantsolták. Tudjuk ugyan, hogy a' mi könyveink a' külföldi Könyvtárakbann, még eddig tsak Litteraturai Curiositásoknak néződhetnek. De ha ezen idegen Felséges Augustusok példája Nemzetünk Nagyai közzül több több Maecenasokat támaszt: a' Magyaroknak minden Tudományokra rá született Elméje, Nyelvünknek pallérozódásra alkalmas volta, hathatossága, és Kellemei nem kevés reménységet nyújthatnak, hogy leszsz még olly boldog idő, mellyben a' szemérmes Magyar Múza pallérozott Európai társai között pirulás nélkül jelenhet meg.

T u d ó s í t á s.

Pesten Nemzeti Könyváros Kiss István-nál találtató Uj Könyvek.

Nemzeti Plutárchus, vagy a' Magyar Országai és a' velle egyesült Tartományok Nevezetes Férjfiainak Élet le irásaik ki adta Kölcsi Wintze, Károly egy részre metzett képpel Tsinos boritékban 8. kötve 2 fl. 45 kr.

Ismét egy játék Metastásióból Döme Károly által egy részre metzett képpel 8. kötve 3 f.

A' Fiatal Bün Bánóné Madame Genlis után Frantziából Sebestyén László által, egy részre metzett képpel Tsinos boritékban 8. kötve 36 kr.

Pethe Ferentz, Pallérozott Mezei Gazdaság 3-dik Része 8. kötve fél frantziába 7 fl. 30 kr.

Katona Mihály, a' Föld Mathematica let irása, a' Világ alkotmányával egygyüt 4-Réztábla Rajzolatokkal egygyütt 8. kötve 3 fl. 30 kr.

Kis János Versei, ki adta Kazintzi Ferentz, három kötetben 3 Rézre metzett képpel Csinos boritékban 8. kötve 6 fl.

Hoblik Márton Versei Tsinos boritékban 8. kötve 2 fl.

Az Indiai bölts vagy miként lehet az Ember Boldog e' Társaságos Életben 8. kötve 45 kr.

Bíne Ferentz. Az Orvosi Tudománynak rövid rajzolattya Első kötet, a' Phisiologia és a' Higicologia; Második kötet, a' Pathologia Generalis Therapia Generalis és a' Materia Medica 8. kötve 4 fl. 30 kr.

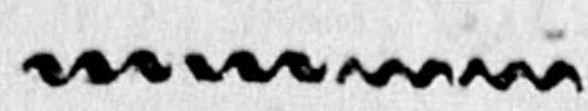
Tóth Ferentz a' Helvétziai Vallást követő Túl a' Tiszai Superintendentziában Élt Református Püspökök Élete e' jelen való időkiig lehozva 8. kötve 2 fl.

Visgálódó és oktató Értekezés a' Szőlő Mivelésről, a' Bor, Égettbor, közönséges és fűszeres Etzetek készítésének Mesterségével együtt Chaptál által 21 Réztábla rajzolatokkal, ki adta Nemes Fábián József 8. kötve 14 fl.

Zsoldos János Diactetika, vagy az Egészséget fentartó és a' Betegségtől tartóztató Rendszabások 8. kötve 2 fl. 45 kr.

Innapi Húsz Predikációk, ki adta Kováts Sámuel Csákvári Református Predikátor 8. kötve 1 fl. 45 kr.

A' Nagy Kanút, avagy a' Fiui és Házasságbeli Szeretet között való küszködös, Vitézi Történetek négy Rézre metzett képpel 8. kötve 5 fl.

A' Keszthelyi Georgikonban megüresült Pristaldusi Stipendiumról való Hirdetmény.

A' Georgikonnak Előljárói ezennel köz hírül adják, hogy az ugyan ezen Intitutummal egybekaptsolt Pristaldumban, a' vagy azon Intézetben, mellyben jövendőbéli Fiscálisok készitetnek, a' következő Oskolabéli Esztendőnek kezdetével ismét egy Stipendium meg üresült. A' Cursus két Esztendőig tart: szabad szállás mellett ezen

Stipendium az első esztendőben 350 f. a' másodikban 400 fokra határozott meg.

Azoktól tehát, kik ezen említett Stipendium elnyerésére vágyódnak, megkívántatik, hogy a' Törvénybéli Oskolai Cursust ditséretessen elvégezték, 's arról hiteles Bizonyító Levelet előmútassanak. Egyébb eránt pedig hogy a' Deák, Magyar, és Német nyelvek tökéletes beszéllése, és írása mellett ép, és egészséges testi alkotmánnyal birjanak. A' mi a' Tudományoknak nemeit illeti, ök az első esztendőben az Urodalom Fiscalis mellett leendő hivatalbéli Praxissal, és a' Törvényes Tudományok halgatásával, a' Georgikonban való Gazdaságbélit is öszve kaptsolni fogják. Utasítást vesznek továbbá az Uradalmi, vagy is Jurisdictionalis Instruction kívül a' Fiscalisok, és Pristaldusok számára kidolgozott rendtartásban; a' második esztendőben pedig Rigorosumot tesznek: melly külömbféle tárgyakban talentumokat, és előmeneteleket próba tétel által megbizonyítván, és Diplomát is kapván tehetségek, 's viseletekhez képpest várható elő menetellel eleintén mint valóságos Pristaldusok az Uradalmi Fiscalisok mellé segítségül állandós fizetéssel ki fognak tétetni.

Azok tehát, a' kik ezen Stipendiumban reszesülni kívánnak, magokat jövő September hónapnak utóljáig nem tsak a' Georgikonnak Előljáróinál, vagy a' Gazdaságbéli Uradalmak Fő Kormány Székénél irás szerént, vagy személyessen jelentsék, hanem az elmebéli tehetségek, jól elvégzett Tudományok, és egyéb előbbeni jó erköltsü magok vtseletekről a' hiteles Bizonyos leveleket elő mutassák. A' Pristaldusi Cursusnak kezdete első Novemberre vagyon meg határozva.

Egyszersmind valamint eddig, úgy ezután is mind azoknak, a' kik ezen Intézetet tulajdon, vagy más költségén jární akarják, az abba való bėjárás ingyen meg fog engedtetni, és bizonyos Xeniumok is számokra ébresztés végett rendeltettek. Költ Keszthelyen Julius 11-kén 1815.